

Pirmasis

ir sugalvok tu man taip aprėdyti žmogų: plaukeliais, nageliais, sėkliukėmis skysto pavidalo, naktimis – mintimis, rytą – žvilgsniu pirmuoju;

ir sugalvok tu man taip: kauburėliai, urveliai, dantys, lūpos – kaip vyšnios, – kibūs pirštai per drykstantį audinį, krūtys, speneliai, nerimstančios varpos ir įščios, besimainančios kalbos, kiek jų daug, kiek dėl jų nepažįstu – – –

ir sugalvok tu man taip: brūkšniai ir kableliai, brūkšniai ir kableliai. iki taško. nusirėdyti.

DOSJĖ

- V. Pilipauskaitė-Butkienė, Vilniaus universitete baigusi lietuvių filologijos magistrantūrą, tęsia doktorantūros studijas.
- Vitalijos domėjimosi sritis – moteriškumo raiška šiuolaikinėje literatūroje, kultūroje, visuomenėje.
- Gimusi ir augusi Jurbarko rajone, Vitalija su vyru Tomu gyvena Vilniuje, augina tris vaikus: dvi dukras ir sūnų.
- Ji yra viena iš viešosios įstaigos „Tėvystės centras“ steigėjų, viena iš Dulų asociacijos įkūrėjų Lietuvoje, Lietuvos laktacijos ir žindymo konsultantų asociacijos narė. Vitalija kaip dula gimdyti padėjo ne vieną moterį. Pastaruosius metus veda užsiėmimus, seminarus, renginius besilaukiančioms šeimoms, mamoms, skaito paskaitas.

Mano pirmo vaiko eilėraštis

kai mano dubuo, apsunęs nuo skysčių, kraujo ir audinio, plyšo per pusę, kai savo kaukolės rėztuku įveikė kūno tamsą, viskas persivertė:

pasaulis liovėsi būti netikras, tarp paskirų daiktų, dalykų, objektų, gyvybės formų, rūšių, lapų ir rupūžių, dainų, staklių, kokakolos skardinių ir kaminų ėmė megztis ryšiai, skleistis purkos, piestelės ir fiestos, visa ėmė kvėpuoti, judėti ir džiaugtis,

ir tas mano dubuo, mano perrėžta tarpvietė, mano pritvinkusios krūtys tapo moterimi –

ta, kuri buvo pirma. ir ta, paskutine.

***

mano įščios prisimena kiekvieną reikalingą judesį kiekvieną reikalingą būgno skambėjimą eglių šešėlių ugnies liežuvių kiekvieną įtampą kvėptelėjimą mūsų abiejų atodūsius

tik leisk tau priminti kad būtume lygūs

tamsoj besišypsant

Atvira SAU ir pasauliui

Violeta GUSTAITYTĖ

Vitalija Pilipauskaitė-Butkienė į rašytojų pasaulį įžengė tvirtu žingsniu. Jos eilės išsyk sulaukė pripažinimo. Vitalija laimėjo 2015 metų „Pirmosios knygos“ konkursą, rengiamą Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos, ir ši leidykla, kurios vardas jau daug metų yra tarsi kokybės ženklas, išleido jos debiutinį eilėraščių rinkinį „Kvėpuoju“.

Kada subrendo idėja leisti poezijos knygą „Kvėpuoju“? Gal tokio atskaitos taško ir nėra. Dar mokykloje juokaudavau, kad išleisiu knygą ir viską, oi, viską joje papasakosiu. Nieko specialiai nedariau. Rašiau tiek, kiek pasirašė. Kai pajutau, kad iš turimo pluošto gali atsirasti knyga – pradėjau ją dėlioti.

Taip dėliojau kelerius metus. Kai pajutau, kad rankraštis ima atrodyti išbaigtas, pasiūliau Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos „Pirmosios knygos“ konkursui.

Jūsų eilėraščiai – lyg raktas, padedantis atrakinti ir suprasti moters prigimtį. Kas Jums yra moteriškumas, motinystė?

Iš tiesų, man svarbiausia ne moteriškumas ar motinystė, o buvimas autentišku žmogumi šią akimirką. Drąsa būti taip, kaip norisi būti, atvirumas sau ir pasauliui. Vyras ar moteris, vaikas ar senutė, karys ar prekeivis – tai man nėra labai svarbu. Man įdomus pats liudijimas apie buvimą šiame pasaulyje būdą, apie kiekvieno iš mūsų savitą, unikalią gyvenimo patirtį.

Taip jau yra, kad gimiau moterimi. Esu dukra, mylimoji, mama. Iš to kyla mano patirtys. Galiu kalbėti apie jas – ir tik taip, kaip yra man. Arba kaip yra mano knygos veikėjoms. Nesiimčiau apibendrinti, nors visada mielai dalinuosi tuo, ką jaučiu, mėstau, patiriu. Nuostabu, kad kitam iš tavo patirties kažkas irgi yra atpažįstama, rezonuoja. Mezgasi dialogas, ryšys. Galbūt tai ir yra jūsų minimas raktas.

Sulaukiu daug skaitytojų atsiliepimų. Kai kurie prisipažįsta, kad poezijos knygą į rankas paėmė pirmą kartą nuo mokyklos laikų, kad mano tekstai juos jaudina, kad verkia, kad atpažįsta save. Dėkoja, kad poezijoje atskleidžiu ne romantizuotą, idealistinį gyvenimą, o gyvenimą tokį, koks jis yra arba gali būti dažnam iš mūsų. Vienišo, nemylimo vaiko, pavargusios moters, prievartą patiriančios mergaitės, bręstančios paauglės, nuo vėžio mirstančios moters istorijos mano knygoje tarsi atgyja, nori būti išgirstos, suprostos. Vienas iš mano tikslų ir buvo padėti per poeziją prisiliesti prie žmogiškojo gyvenimo esmės. Kad pajustume, kaip yra kitam. Galbūt – kad truputį pasikeistume. Tikiu meno galia. Tikiu, kad poezija gali būti būdas išgyventi, suvokti ir transformuoti.

Ar rašymo dovana padeda geriau suprasti gyvenimą? Kuo dvasiniam gyvenimui svarbi kūryba?

Ir taip, ir ne. Gyvenimą pažinti man labiausiai padeda pats gyvenimas: patyrimas ir to patyrimo stebėjimas. Rašymas turbūt padeda sukurti santykį tarp to, ką patiriu, kas yra asmeniškai, subjektyvu, ir paties pasaulio – objektyvaus, iki galo nepažinaus. Užrašius tai tampa atskira, išsėina iš mano kūno ribų. Užrašius galima dalintis su kitais. Kita vertus, rašymas yra tiesiog mano gyvenimo dalis. Ir ne tik dvasinio. Vienu metu tai buvo ir mano

profesinio, akademinio gyvenimo dalis.

Jūsų vyras Tomas Butkus – poetas, knygų dizaineris, dailininkas. Kai šeimoje du kūrėjai, ar dažnai namuose kalbama apie meną?

Mes esame du visai smagiai socialūs vienišiai. Daug laiko būname savo vidiniuose pasauliuose. Man regis, ir mėgstame juose būti. Tyloje. Ramybėje. Vienuoje. Tačiau mėgstame ir pasidalinti tuo, ką išgyvename. Ir vienas su kitu. Ir su draugais. Esame palyginti atviri. O temos – įvairios. Šiek tiek ir apie meną. Nors daugiau apie vaikus, tą pačią paprasčiausią kasdienybę. Dar apie svajones. Ir apie iššūkius. Apie žmonijos evoliuciją ar savo sapnus. Apie daug ką.

Kodėl prie tavęs nėra tavo karaliaus?

kodėl prie tavęs nėra tavo karaliaus, o karaliene?

tai kad mano karalius dar tik barzdą auginasi, stuburą tiesina, jo vaikiškos kojos stiprėja, sausgyslės traukias mėsa, rankos mokosi lanką įtempti ir strėlę smalsaudami liečia jo pirštai

tai kad mano karalius dar tik mokos kalbėti, šitiek metų gyveno kartodamas svetimus, jam nepriklausančius sakinius, mokos atskirti jausmus, žaidžia lūpomis liesdamas mano karališką riešą, bando atspėti: liūdžiu aš, pykstu ar džiaugiuosi

tai kad mano karalius dar tik mokosi žmones pažinti, suprasti, kaip jie veikia ir ką, ir su kuo, naktimis vaikštom po rūmų menes ir iš šešėlių bandom atkurti, kieno jie ir ką mums byloja, džiaugias mano karalius, kartodamas, kad patikėti negali, jog pasaulis toks margas

– – –
daug išmoko mano karalius, jo žirgai pasirenge kelionei, išsivalė karietos nuo vaikiškų išmonių, netikrumo, žaidimų, siaučiam pečius šermuonėlių apsiaustais, šypsenom tviksi karūnos – karališkom šypsenom, ir abu iškeliaujam

į pasaulį ne laimės ieškoti – ją žmonėse padalinti

Ir apie kūrybą kalbamės, tariamės, nors sprendimus priimame kiekvienas sau. Vyras man labai padėjo kuriant knygos viršelį, bet pirminė idėja ir sprendimas, koks bus galutinis vaizdas, vis dėlto buvo mano. Taip ir su jo knygomis: jei ieško atsakymo, Tomas paklausia manęs, tariasi, bet padaro taip, kaip jam atrodo geriausia. Regis, vidinis žinojimas mums abiem yra pats geriausias patarėjas.

Kartu su bendramintėmis esate įkūrusios „Tėvystės centrą“, Dulų asociaciją. Kodėl kilo noras imtis tokios veiklos?

Noras kilo iš vidinės reikmės dalintis tuo, kas mūsų pačių buvo patirta. Supratimas, kad tai reikalinga ir naudinga kitoms, sustiprino drąsiai imtis veiklų, kurios tuo metu Lietuvoje buvo naujiena. Į vartoseną ir gyvenimą įvedėme prierašiosios tėvystės terminą, pristatėme dulas. Turbūt pirmoji Lietuvoje pradėjau skaityti paskaitas mamoms ir dukroms apie pirmąsias mėnesines. Man regis, tai irgi šiek tiek prisidėjo prie to, kad mūsų visuomenė keičiasi, daugėja aktyvių, sąmonių, šviesių žmonių, randasi daugiau pagarbos žmogui, kuriasi artimesnio, atviresnio bendravimo tradicija.

Septyneri pastarieji mano gyvenimo metai buvo labai aktyvūs: įgyvendinau daug tėvystės, motinystės, edukacinės veiklos idėjų, projektų, renginių. Kartu auginau tris vaikus. Kartais pati stebiuosi, kaip viską suspėjau. Tiesa, gimus trečiajam vaikui pajutau, kad noriu nuo viešos, visuomeninės veiklos atsitraukti. Šiek tiek pailsėjau – ir atsirado poezijos knyga. Dabar laukiu, kuo vėl pati save nustebinsiu.

Ką manote apie mūsų visuomenės šiandieną: tėvai žudo savo vaikus, mamos pagimdo ir palieka arba dar blogiau – nužudo naujagimį. Atrodo, kad Lietuvos žmones apleidžia meilė. Kas mums atsitiko?

Manau, kad pasaulyje yra visaip. Kiekvienas veiksmas turi savo priežastį. Pamatyti tą priežastį, suvokti priežasties ir pasekmės mechanizmą ir imtis prevencijos, dėmesį kreipiant į sveikatą, įgalumą, bendradarbiavimą, pagarbą, atvirumą, meilę – man regis, tai galime padaryti. Juk nėra kažkokios abstrakčios atskiros visuomenės – ji esame mes. Kiekvienas mūsų atsakome už tai, kas vyksta. Stebėdama, kas darosi aplink, galiu padaryti tik viena: užduoti sau klausimą, ką aš asmeniškai galiu nuveikti dėl to, kad ateityje būtų kitaip.

Patirti, suvokti pasaulį iš meilės perspektyvos ir veikti su meile – tai svarbi ir ne visad lengva užduotis. Juk būna, kad esu pavargusi. Alkana. Būna, kad manyje ima siautėti kažkada sužeista mergaitė. Klystu. Klumpu. Pykstu. Būna visaip. Ir net po viso to rasti savyje į ką įsitverti, dėl ko džiaugtis, dėkoti ir keliauti toliau – man tai yra labai daug.

Esu dėkinga, kad gyvenime mačiau visko – ir šviesių, ir tamsių spalvų. Tai mane išmokė žvelgti skvarbiau ir plačiau. Ir nuolat patitikrinti: o ką aš su tuo savo įgytu žinojimu ir patyrimu darau. Pirmiausia dėl savęs. Tada ir dėl kitų.